

Προηγμένα Θέματα Θεωρητικής Πληροφορικής

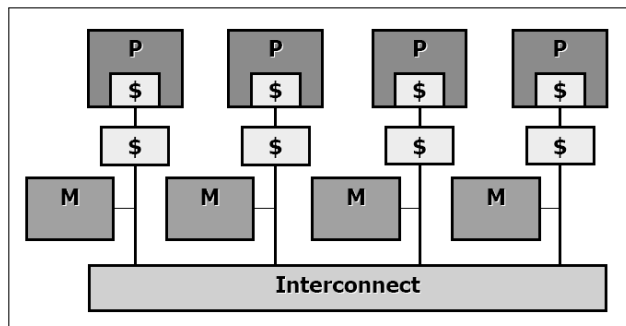
Βελτιστοποιήσεις για την εκμετάλλευση της παραλληλίας και ενίσχυση της τοπικότητας (I)

Νικόλαος Καββαδίας
nkavn@uop.gr

19 Μαΐου 2010

Παραλληλία και τοπικότητα σε μία παράλληλη αρχιτεκτονική

Πολυεπεξεργαστής διαμοιρασμένου πεδίου διευθύνσεων (shared memory multiprocessor): μία ενιαία κεντρική μνήμη δεδομένων

Βελτιστοποιήσεις για την εκμετάλλευση της παραλληλίας και ενίσχυση της τοπικότητας

- Οι βελτιστοποιήσεις για βαθμωτούς επεξεργαστές (scalar processors) έχουν γενικά ως στόχο τη μείωση των εκτελούμενων εντολών (και κατά επέκταση του χρόνου εκτέλεσης ή/και τη βελτίωση άλλων μετρικών)
- Οι βελτιστοποιήσεις για παράλληλες αρχιτεκτονικές έχουν ως στόχο τη βελτίωση χαρακτηριστικών όπως η αύξηση της διαθέσιμης παραλληλίας (πολλές λειτουργίες βρίσκονται ταυτόχρονα σε εξέλιξη), η τοποθέτηση των δεδομένων στη μνήμη και η οργάνωση της ιεραρχίας μνήμης
- Είδη επεξεργαστών
 - Επεξεργαστές VLIW
 - Υπερβαθμωτοί επεξεργαστές (superscalar processors)
 - Διανυσματικοί επεξεργαστές (vector processors)
 - Πολυπύρηννοι επεξεργαστές (multicore processors)
 - Πολυεπεξεργαστές (multiprocessors)
- Στόχος: Αύξηση της παραλληλίας και της τοπικότητας

Η διαδικασία της βελτιστοποίησης

- Η βελτιστοποίηση υψηλού επιπέδου έχει μεγαλύτερα οφέλη για την επίτευξη παραλληλίας
 - Ενδιάμεση αναπαράσταση υψηλού επιπέδου (πριν τη μετατροπή της σε συμβολική assembly για την εφαρμογή περασμάτων χαμηλού επιπέδου όπως επιλογή κώδικα, καταμερισμός καταχωρητών κ.λ.π.)
 - Στο επίπεδο του πηγαίου κώδικα πιθανόν με τη μεσολάβηση της μετατροπής σε AST
- Η βελτιστοποίηση από την άποψη του μεταγλωττιστή
 - 1 **Διερεύνηση** για τα κατάλληλα τμήματα του προγράμματος εισόδου που είναι ωφέλιμο να βελτιστοποιηθούν
 - 2 **Πιστοποίηση** του ότι η εφαρμογή της βελτιστοποίησης δεν αλλοιώνει τη φύση (σημασιολογία) του προγράμματος
 - 3 **Μετασχηματισμός** του προγράμματος με έξοδο ενδιάμεσης αναπαράστασης του ίδιου επιπέδου
- Εστιάζουμε στη βελτιστοποίηση διαδικαστικών γλωσσών προγραμματισμού όπως είναι η ANSI/ISO C

Ανάλυση εξαρτίσεων δεδομένων (data dependence analysis)

- Η ανάλυση εξαρτίσεων θα πρέπει να αναγνωρίζει τους επιβαλλόμενους περιορισμούς και να καθορίζει το αν ένας συγκεκριμένος μετασχηματισμός μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς την αλλοίωση της συμπεριφοράς του προγράμματος
- Εξαρτίσεις ανάμεσα σε δεδομένα
 - Βαθμωτές εξαρτίσεις (τύποι RAW, WAW, WAR)
 - Εξαρτίσεις μεταφερόμενες από βρόχο (loop-carried dependencies)
- Εξάρτηση δεδομένων: η εντολή i χρειάζεται τουλάχιστον μία τιμή που υπολογίζεται από την j

Εξαρτίσεις μεταφερόμενες από βρόχο (loop-carried dependencies)

- Το σώμα ενός βρόχου μπορεί να εκτελεστεί πολλές φορές
- Οι εξαρτίσεις που είναι μεταφερόμενες από βρόχο υφίστανται ανάμεσα σε διαφορετικές (συνήθως διαδοχικές) επαναλήψεις του βρόχου

Παράδειγμα

```
for (i = 2; i <= n; i++) {
  S1: a[i] = a[i] + c;
  S2: b[i] = a[i-1] * b[i];
}
```

- Στην ίδια επανάληψη του βρόχου, δεν υπάρχει εξάρτηση ανάμεσα στις S1 και S2
- Σε δύο διαδοχικές επαναλήψεις, π.χ. όταν $i = k$ η δήλωση S2 διαβάζει την τιμή του $a[k-1]$ η οποία γράφεται από τη δήλωση S1 κατά την επανάληψη $k-1$
- Για την ανάλυση εξαρτίσεων χρειάζεται η καταγραφή όλων των εκφράσεων δεικτοδότησης των πινάκων

Γενικευμένη δομή βρόχων

- Δομή πλήρως φωλιασμένων βρόχων σε γενική μορφή

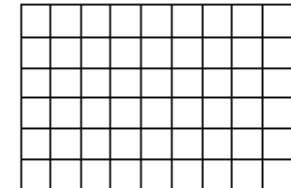
```
do i1 = l1, u1
  do i2 = l2, u2
    ...
    do id = ld, ud
      1 a[f1(i1, ..., id), ..., fm(i1, ..., id)] = ...
      2 ... = a[g1(i1, ..., id), ..., gm(i1, ..., id)]
    end do
  ...
end do
end do
```

- Πεδίο επανάληψης (iteration space): το διάνυσμα των d στοιχείων $I = (i_1, \dots, i_d)$ με κάθε στοιχείο του διανύσματος να αναπαριστά τη μεταβλητή δείκτη του αντίστοιχου βρόχου

Πεδίο επανάληψης (iteration space)

- Έστω οι διπλά φωλιασμένοι βρόχοι:

```
for (i = 0; i < 6; i++) {
  for (j = 0; j < 9; j++) {
    ...
  }
}
```


- Δομή βρόχων με n φωλιασμένους βρόχους αναπαρίστανται από ΠΟΛΥΤΟΠΟ (polytope) n διαστάσεων
- Ισοδύναμα χρησιμοποιείται η έκφραση 'πολύεδρο' (polyhedron)
- Οι επαναλήψεις εκφράζονται ως συντεταγμένες στο πεδίο επανάληψης
- Ακολουθιακή σειρά εκτέλεσης: $[0,0], [0,1], \dots, [0,7], [0,8], [1,0], [1,1], \dots, [1,8], \dots, [5,0], \dots, [5,8]$

Μετασχηματισμοί βρόχου (loop transformations) (1)

- Loop reordering transformations
 - Loop unswitching
 - Loop skewing
 - Loop reversal
 - Strip mining
 - Cycle shrinking
 - Loop tiling
 - Loop distribution
 - Loop fusion
- Loop restructuring transformations
 - Loop unrolling
 - Loop coalescing
 - Loop collapsing

Μετασχηματισμοί βρόχου (2)

- Loop restructuring transformations (cont.)
 - Software pipelining
 - Loop peeling
 - Loop normalization (canonicalization)
 - Loop spreading
- Loop replacement transformations
 - Reduction recognition
 - Loop idiom recognition
 - Array statement scalarization

Loop unswitching

- Εφαρμόζεται όταν ένας βρόχος περιέχει έλεγχο ο οποίος εξετάζει συνθήκη αμετάβλητη ως προς το βρόχο
- Τότε ο βρόχος μεταφέρεται (δημιουργώντας τα αντίστοιχα αντίγραφα) εντός των δύο κλάδων της συνθήκης (π.χ. μία δήλωση ελέγχου `if-else` στην C). Δηλαδή υπάρχει αντιμετάθεση μεταξύ του βρόχου και της δήλωσης ελέγχου
- Μειώνεται το μέγεθος του σώματος βρόχου (loop body)

```
for (i = 2; i <= n; i++) {
  a[i] = a[i] + c;
  if (x < 7)
    b[i] = a[i] * c[i];
  else
    b[i] = a[i-1] * b[i-1];
}
```

```
if (n > 1)
  if (x < 7)
    for (i = 2; i <= n; i++) {
      a[i] = a[i] + c;
      b[i] = a[i] * c[i];
    }
  else
    for (i = 2; i <= n; i++) {
      a[i] = a[i] + c;
      b[i] = a[i-1] * b[i-1];
    }
```

Loop reordering (αναδιάταξη βρόχου) (1)

- Μετασχηματισμός που μεταβάλλει τη σχετική σειρά εκτέλεσης των επαναλήψεων σε ένα βρόχο ή μία δομή βρόχων
- Χρησιμοποιείται για την ανάδειξη της παραλληλίας και τη βελτίωση της τοπικότητας των προσπελάσεων στη μνήμη
- Για γενικευμένες (μη τέλειες) δομές βρόχων, εφαρμόζεται σε συνδυασμό με την κατανομή βρόχων (loop distribution), η οποία και τον ενεργοποιεί
- Ο μεταγωγτιστής εξετάζει τις μεταφερόμενες από βρόχο εξαρτήσεις ώστε να καθορίσει αν ο συγκεκριμένος βρόχος/βρόχοι είναι παραλληλοποιήσιμος/οι

Loop reordering (αναδιάταξη βρόχου) (2)

Ο εξωτερικός βρόχος είναι παραλληλοποιήσιμος

```
for (i = 1; i <= n; i++) {  
  for (j = 2; j <= n; j++) {  
    a[i][j] =  
      a[i][j-1] + c;  
  }  
}
```

Ο εσωτερικός βρόχος είναι παραλληλοποιήσιμος

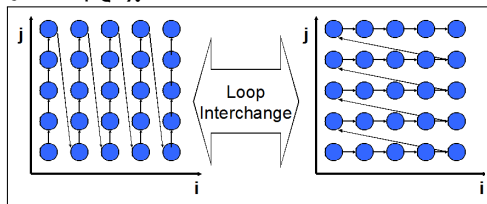
```
for (i = 1; i <= n; i++) {  
  for (j = 1; j <= n; j++) {  
    a[i][j] =  
      a[i-1][j] + a[i-1][j+1];  
  }  
}
```

Loop interchange (ανταλλαγή βρόχων) (1)

- Μετακινεί έναν από τους εξωτερικότερους βρόχους στην εσωτερική θέση (inner loop)
- Μεταβάλλει τη σχετική σειρά εκτέλεσης των επαναλήψεων σε ένα βρόχο ή μία δομή βρόχων
- Χρησιμοποιείται για την ανάδειξη της παραλληλίας και τη βελτίωση της τοπικότητας των προσπελάσεων στη μνήμη
- Για γενικευμένες (μη τέλειες) δομές βρόχων, εφαρμόζεται σε συνδυασμό με κατανομή βρόχων (loop distribution) η οποία και τον ενεργοποιεί
- Χρήσεις
 - Ενεργοποίηση και βελτίωση διανυσματοποίησης
 - Μείωση του βήματος δείκτη (stride), ιδανικά στο 1
 - Αύξηση του αριθμού των εκφράσεων που είναι αμετάβλητες στον εσωτερικό βρόχο

Loop interchange (ανταλλαγή βρόχων) (2)

- Μεταβολή του τρόπου σάρωσης διευθύνσεων λόγω της ανταλλαγής δύο βρόχων

- Διαδοχικά στοιχεία του total με βήμα n

```
for (i = 1; i <= n; i++) {  
  for (j = 1; j <= n; j++) {  
    total[i] = total[i] + a[i][j];  
  }  
}
```

- Διαδοχικά στοιχεία του total με βήμα 1

```
for (j = 1; j <= n; j++) {  
  for (i = 1; i <= n; i++) {  
    total[i] = total[i] + a[i][j];  
  }  
}
```

Loop skewing (ολίσθηση βρόχου) (1)

- Χρησιμοποιείται κυρίως για την ενεργοποίηση του μετασχηματισμού ανταλλαγής βρόχων
- Υλοποιείται με την πρόσθεση του δείκτη του εξωτερικού βρόχου, πολλαπλασιασμένου με το συντελεστή ολίσθησης f (skewing factor) και στα δύο όρια των επαναλήψεων του δείκτη του εσωτερικού βρόχου
- Στη συνέχεια μεταβάλλονται αντίστοιχα οι εκφράσεις διευθυνσιοδότησης σε όλους τους πίνακες που διαβάζονται ή γράφονται στο σώμα του εσωτερικού βρόχου
- Ο μετασχηματισμός αυτός δεν μεταβάλλει τη συμπεριφορά του προγράμματος και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε κάθε περίπτωση

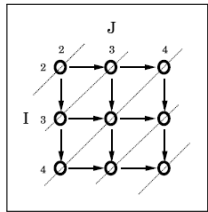
Loop skewing (ολίσθηση βρόχου) (2)

- Παράδειγμα εφαρμογής του loop skewing

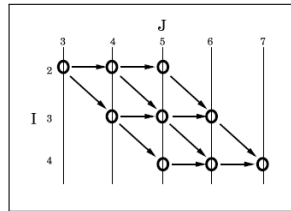
```
for (i = 2; i <= n-1; i++) {
  for (j = 2; j <= m-1; j++) {
    a[i][j] = (a[i-1][j] + a[i][j-1] +
              a[i+1][j] + a[i][j+1])/4;
  }
}
```

```
for (i = 2; i <= n-1; i++) {
  for (j = i+2; j <= i+m-1; j++) {
    a[i][j-i] = (a[i-1][j-i] + a[i][j-1-i] +
                a[i+1][j-i] + a[i][j+1-i])/4;
  }
}
```

- Αρχικό πεδίο επαναλήψεων

- Ολισθημένο πεδίο επαναλήψεων

Loop reversal (αναστροφή βρόχου)

- Προκαλεί την αλλαγή της κατευθυντικότητας με την οποία ένας βρόχος διασχίζει το πεδίο επανάληψής του
- Μειώνει την επιβάρυνση για την εκτέλεση των λειτουργιών αύξησης δείκτη και ελέγχου του βρόχου
- Π.χ. εντολή BNEZ (branch if not equal to zero) στον επεξεργαστή DLX
- Ενεργοποιεί την εφαρμογή μετασχηματισμών όπως ο loop interchange: Παράδειγμα

```
for (i = 1; i <= n; i++) {
  for (j = 1; j <= n; j++) {
    a[i][j] = a[i-1][j+1] + 1;
  }
}
```

```
for (i = 1; i <= n; i++) {
  for (j = n; j >= 1; j--) {
    a[i][j] = a[i-1][j+1] + 1;
  }
}
```

Strip mining

- Ομαδοποιεί δεδομένα του ίδιου τύπου ώστε αν αυτά είναι ελεύθερα από εξαρτήσεις να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από διανυσματική εντολή του επεξεργαστή
- Βασική παράμετρος είναι το strip length που αντιστοιχεί στο εύρος του διανύσματος

```
for (i = 1; i <= n; i++) {
  a[i] = a[i] + c;
}
```

```
TN = (n/64)*64;
for (TI = 1; TI < TN; TI += 64) {
  a[range(TI:TI+63)] =
  a[range(TI:TI+63)] + c;
}
for (i = TN+1; i <= n; i++) {
  a[i] = a[i] + c;
}
```

- Διανυσματικός κώδικας (Vector DLX)

```
; R9 = address of a[TI]
LV   V1, R9      ; V1 <- a[TI:TI+63]
ADDSV V1, F8, V1 ; V1 <- V1 + c (F8 = c)
SV   V1, R9      ; a[TI:TI+63] <- V1
```

Cycle shrinking (συρρίκνωση κύκλων)

- Εξειδικευμένη μορφή του strip mining
- Εξαγωγή παραλληλίας για την περίπτωση που η απόσταση εξάρτησης είναι μεγαλύτερη από το 1
- Μετατροπή του βρόχου σε έναν εξώτερο σειριακό βρόχο και έναν εσωτερο παραλληλοποίηση
- Παράδειγμα με απόσταση εξάρτησης k

- Αρχικός βρόχος

```
for (i = 1; i <= n; i++) {
  S1: a[i+k] = b[i];
  S2: b[i+k] = a[i] + c[i];
}
```

- k παράλληλες επαναλήψεις

```
for (TI = 1; TI <= n; TI += k) {
  for (i = TI; i <= TI+k-1; i++) {
    S1: a[i+k] = b[i];
    S2: b[i+k] = a[i] + c[i];
  }
}
```

Loop tiling (πλακόστρωση βρόχων)

- Αποτελεί την πολυδιάστατη γενίκευση του μετασχηματισμού strip mining
- Ονομάζεται και loop blocking
- Χρησιμοποιείται για τη βελτίωση της επαναχρησιμοποίησης δεδομένων από την κρυφή μνήμη (cache reuse)
- Λειτουργεί με τη διαίρεση του πεδίου επανάληψης σε επιμέρους τμήματα (tiles: πλακίδια), και με την εφαρμογή του αντίστοιχου μετασχηματισμού της δομής βρόχων που αναπαρίσταται από το πεδίο

Loop tiling: Παράδειγμα

■ Αρχικός βρόχος

```
for (i = 1; i <= n; i++) {  
  for (j = 1; j <= n; j++) {  
    a[i][j] = b[j][i];  
  }  
}
```

■ Πλακοστρωμένος βρόχος

```
for (TI = 1; TI <= n; TI += 64) {  
  for (TJ = 1; TJ <= n; TJ += 64) {  
    for (i = TI; i <= min(TI+63,n); i++) {  
      for (j = TJ; j <= min(TJ+63,n); j++) {  
        a[i][j] = b[j][i];  
      }  
    }  
  }  
}
```

Loop distribution (κατανομή βρόχων)

- Χρησιμοποιείται για την κατανομή ενός βρόχου σε πολλούς
- Εναλλακτικά ονομάζεται loop fission ή loop splitting
- Κάθε νέος βρόχος έχει το ίδιο πεδίο επανάληψης με τον αρχικό αλλά περιέχει ένα υποσύνολο των δηλώσεων του σώματος του αρχικού βρόχου
- Χρήσεις
 - Δημιουργία τέλεια φωλιασμένων βρόχων
 - Δημιουργία βρόχων με λιγότερες εξαρτήσεις
 - Βελτίωση της τοπικότητας της κρυφής μνήμης εντολών
 - Ελάττωση των απαιτήσεων μνήμης και της πίεσης στο αρχείο καταχωρητών

Loop distribution: Παράδειγμα

■ Αρχικός βρόχος

```
for (i = 1; i <= n; i++) {  
  a[i] = a[i] + c;  
  x[i+1] = x[i]*7 + x[i+1] + a[i];  
}
```

■ Κατανομή του αρχικού βρόχου

```
for (i = 1; i <= n; i++) {  
  a[i] = a[i] + c;  
}  
for (i = 1; i <= n; i++) {  
  x[i+1] = x[i]*7 + x[i+1] + a[i];  
}
```

Loop fusion (μείξη βρόχων)

- Πρόκειται για τον αντίστροφο μετασχηματισμό από αυτόν της κατανομής βρόχου
- Χρησιμοποιείται για τη βελτίωση επιδόσεων με την εκμετάλλευση
 - της μείωσης της επιβάρυνσης βρόχου
 - της αύξησης της παραλληλίας στο σώμα του βρόχου
 - της βελτίωσης της τοπικότητας

■ Αρχικός κώδικας

```
for (i = 1; i <= n; i++) {
  a[i] = a[i] + c;
}
for (i = 1; i <= n; i++) {
  x[i+1] =
    x[i]*7 + x[i+1] + a[i];
}
```

■ Μείξη (συνένωση) των αρχικών βρόχων

```
for (i = 1; i <= n; i++) {
  a[i] = a[i] + c;
  x[i+1] =
    x[i]*7 + x[i+1] + a[i];
}
```

Loop unrolling (ξετύλιγμα βρόχων)

- Αναδομητικός (restructuring) μετασχηματισμός ο οποίος μεταβάλλει τη δομή του βρόχου, χωρίς να επηρεάζει τη σχετική σειρά των λειτουργιών στο σώμα του βρόχου
- Αντιγράφει το σώμα ενός βρόχου για αριθμό φορών ίσο με τον παράγοντα ξετυλίγματος (unroll factor: u). Ο νέος βρόχος έχει βήμα u αντί για 1
- Χρήσεις
 - μείωση της επιβάρυνσης βρόχου
 - αύξηση της παραλληλίας στο σώμα του βρόχου
 - βελτίωση της τοπικότητας

■ Αρχικός βρόχος

```
for (i = 2; i <= n-1; i++) {
  a[i] = a[i] + a[i-1] * a[i+1];
}
```

■ Unroll factor: 2

```
for (i = 2; i <= n-2; i+=2) {
  a[i] = a[i] + a[i-1] * a[i+1];
  a[i+1] = a[i+1] + a[i] * a[i+2];
}
if (mod(n-2,2) == 1) {
  a[n-1] = a[n-1] + a[n-2] * a[n];
}
```

Loop unrolling: Εφαρμογή σε δομές επανάληψης for και while

- Γενικά υπάρχει μία θεμελιώδης δομή επανάληψης, `n repeat...until` (ισότιμη της `do...while`)

■ Δομή for

```
for (i = 0; i < N; i++) {
  S(i);
}
```

■ Unrolled for loop

```
for (i = 0; i+4 < N; i += 4) {
  S(i);
  S(i+1);
  S(i+2);
  S(i+3);
}
for (; i < N; i++) {
  S(i);
}
```


■ Δομή repeat-until

```
repeat
  S;
until (condition);
```

■ Unrolled repeat-until loop

```
repeat
  S;
  if (condition) break;
  S;
  if (condition) break;
  S;
  if (condition) break;
  S;
until (condition);
```

Αναφορές του μαθήματος I

- A. V. Aho, R. Sethi, and J. D. Ullman, *Μεταγλωττιστές: Αρχές, Τεχνικές και Εργαλεία*, με την επιμέλεια των: Άγγελος Σπ. Βώρος και Νικόλαος Σπ. Βώρος και Κων/νος Γ. Μασσέλος, κεφάλαια 10.5, 11.1–11.3, 11.9–11.10, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, 2008. Website for the English version: <http://dragonbook.stanford.edu>
- D. F. Bacon, S. L. Graham, and O. J. Sharp, "Compiler transformations for high-performance computing," *ACM Computing Surveys*, vol. 26, no. 4, pp. 345–420, December 1994.